

OCAK-KASIM 1999 DÖNEMİ ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, “tomb.gov.tr” internet adresinde, “ [Yayınlar/Sürekli Yayınlar/6.Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#) ” başlıkları altında yer almaktadır.

1999 yılı Ocak-Kasım dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar gerek dış ticaret istatistiklerinde gerek diğer kalemlerde yapılan değişiklikleri de içerir şekilde aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, 1999 Ocak-Kasım döneminde dış ticaret açığı % 30,2 oranında daralmıştır. Bu gelişmenin ardındaki başlıca nedenler;

- ihracat gelirlerinin % 4,2,
- bavul ticaretinin % 42,5,
- ithalat harcamalarının (CIF) ise % 14,7 oranında azalmasıdır.

Buna karşın bu dönemde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler de % 42,1 oranında azalarak 8.500 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1998 Ocak-Kasım döneminde 1.777 milyon ABD doları fazla veren cari işlemler dengesi, 1999 yılının aynı döneminde 507 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1998 yılının Ocak-Kasım döneminde, 3.518 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 28.748 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **İhracat (FOB)** gelirleri, 1999 yılının aynı döneminde 2.023 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 26.154 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Kasım 1998 döneminde 1.665 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 41.661 milyon ABD dolarına ulaşırken, 1999 yılının aynı döneminde, 1.033 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere **ithalat (FOB)** harcamaları, 35.161 milyon ABD dolarına düşmüştür. (Altın ithalatına ilişkin yapılan araştırmalarda Ocak-Ekim 1999 döneminde altın ithalatı olarak raporlanan 455 milyon ABD dolarlık kısmın ithalat olmayıp, bazı bankaların altın pozisyonlarına alım işlemleri olduğu gözlenmiş, bu nedenle sözkonusu dönemde gerekli düzeltme yapılmıştır.)

Bu gelişmeler sonucunda, 1998 Ocak-Kasım döneminde 12.913 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 1999 yılının aynı döneminde % 30,2 oranında azalışla 9.007 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2- Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, geçen yılın aynı dönemine göre % 28,3 oranında azalarak 4.977 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle hemen hemen aynı kalmış ve 2.119 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 30,6 oranında azalışla 10.009 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 15,8, **diğer mal ve hizmet giderlerinin** ise % 11,6 oranında azalmasına karşın, **faiz giderleri** % 13,9 oranında artmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 1.400, 7,087 ve 4.877 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Aynı dönemde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 13,4 oranında azalarak, 4.196 milyon ABD dolarına ulaşmıştır.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

1999 yılı Ocak-Kasım döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Net doğrudan yatırımlar geçen yılın aynı dönemine göre % 93,2 oranında azalarak, 30 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından **tahvil ihracı** yoluyla yapılan borçlanmada; 1998 yılı Ocak-Kasım döneminde 276 milyon ABD doları tutarında net ödeme; 1999 yılının aynı döneminde ise 2.108 milyon ABD doları tutarında net borçlanma gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtdışında yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, 1998 Ocak-Kasım döneminde, 1.125 milyon ABD doları, 1999 yılının aynı döneminde ise 496 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir. (Dış Ticaret bölümünde belirtildiği gibi, daha önce bir kısmı altın ithalatı kaleminde yer alan portföy nitelikli altın işlemleri nedeniyle, bankaların Ocak-Kasım 1999 dönemi itibariyle 1.005 milyon ABD dolarlık altın varlık artışları bu kaleme alınmıştır.) Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin yurtdışında net menkul değer alım-satımlarının, aynı dönemlerde sırasıyla 4.703 milyon ABD doları satım ve 841 milyon ABD doları alım gösterdiği gözlenmektedir. Sonuç olarak, 1998 yılı Ocak-Kasım döneminde 6.104 milyon ABD doları çıkış gösteren

portföy yatırımları, 1999 yılının aynı döneminde 2.453 milyon ABD doları tutarında girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1998 yılı ilk onbir aylık döneminde 3.661 milyon ABD doları net giriş olurken, 1999 yılının aynı döneminde 93 milyon ABD doları net çıkış olmuştur.

Uzun vadeli döviz kredi kullanımları 10.372 milyon ABD dolarından 9.326 milyon ABD doları düzeyine inmiş olup, sözkonusu azalış, çoğunlukla bankalar ve genel hükümetin borçlanmalarındaki azalmadan kaynaklanmıştır.

Kullanımların aksine, **anapara geri ödemeleri** aynı dönemde 7.318 milyon ABD dolarından 9.279 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

1998 yılının ilk onbir ayında **kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında** 607 milyon ABD doları artış görülürken, 1999 yılının aynı döneminde 140 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1998 Ocak-Kasım döneminde 382 milyon ABD doları, 1999 yılının aynı döneminde ise 551 milyon ABD doları artış görülmüştür. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kalemi, 1998 Ocak-Kasım döneminde 238 milyon ABD doları azalış, 1999 yılının aynı döneminde ise 286 milyon ABD doları artış göstermiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri, yükümlülükler yönünden incelendiğinde, 1998 ve 1999 yılları Ocak-Kasım dönemlerinde sırasıyla 3.473 ve 5.382 milyon ABD doları artış olduğu gözlenmektedir. **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1998 yılının ilk onbir ayında net 154 milyon ABD doları artış gösterirken, 1999 yılının aynı döneminde sözkonusu artış net 1.769 milyon ABD doları olmuştur.

Ayrıca, **ticari krediler** kaleminde aynı dönemlerde gözlenen 1.239 ve 3.578 milyon ABD doları tutarındaki artışlar sonucu, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yeralan **sağlanan krediler** kaleminde, sırasıyla 1.994 milyon ABD doları ve 5.421 milyon ABD doları artış gerçekleşmiştir.

Mevduat hesaplarında 1998 Ocak-Kasım döneminde gözlenen 1.479 milyon ABD doları artışa karşın, 1999 yılının aynı döneminde, çoğunlukla, bankalar nezdindeki döviz tevdiat hesaplarındaki azalmadan kaynaklanan 39 milyon ABD doları azalış olmuştur.

C- REZERV HAREKETLERİ

Bu gelişmeler sonucunda, **resmi rezervler** 1998 yılı Ocak-Kasım döneminde 606 milyon ABD doları artarken, sözkonusu artış, 1999 yılının aynı döneminde 4.858 milyon ABD doları olmuştur.